

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SACRAMENTO|| POENITENTIAE.|| QVATVOR LIBRIS COM-||REHNSA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

IX. Explicantur sententiæ Aduersariorum de proposita quæstione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54092](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54092)

tum non dicimus. Sic vnctionem confirmandorum, & vnctionem ægrotantium, Sacramētum vocamus potius quàm verba quibus Sacramenta illa perficiuntur. Sic denique Matrimonium, siue coniunctionem viri cum fœmina; non autem illa verba: *Ego te accipio in meam*, Sacramentum appellamus.

Huc accedit, quod si actiones pœnitentis, efficientes causæ dicerentur remissionis peccatorum, non minus propriè & principaliter quàm ipsa Absolutio; non tamen eæ causæ dicerentur, nisi vt instrumenta Dei, & idè nihil omninò detraheretur de efficiētia Dei, & merito passionis Christi. Nam ipsa etiam Absolutio, & ablutio, & Eucharistiæ cōsecratio, actiones humanæ sunt: & tamen quia per eas actiones, vt per sua quædam instrumenta, Deus operatur, & Christi merita nobis applicat; nemo queritur abduci homines à merito Christi ad fiduciam actionis humanæ, quando ab homine baptizari, vel absolui, vel Eucharistiam ab homine consecratam sumere iubetur.

Verus igitur status quæstionis est, quem nos constituimus, Vtrum Pœnitentia sigois externis declarata, cum verbo Absolutionis, sit verè, proprièque dictum nouæ legis Sacramentum.

CAPVT IX.

Explicantur sententia Aduersariorum de proposita quæstione.

PŒNITENTIAM Sacramentum esse, primi negârunt Montaniæ, & Nouatiani: quâquam ij non Sacramenti solùm rationem, & nomen, sed etiam potestatem reconciliandi peccatores, & omnem omninò ritum Ecclesiasticum reconciliationis sustulerunt. Neque verò, vt nonnulli falsò existimant, Pœnitentiam, & spem veniæ à Deo obtinendæ, Hæretici supra nominati tollebant è medio, sed solùm ab Ecclesia solui ac reconciliari posse eos, qui post Baptismum fuerant lapsi, negabant.

De Montanistis S. HIERONYMVS in epist. ad Marcel-
lam de erroribus Montani: *Illi, inquit, ad omne penè delictū
Ecclesia obserant fores: nos quotidie legimus; Malo pœniten-
tiam peccatoris, quàm mortem.*

De Nouatianis refert Socrates lib. 4. histor. cap. 23. Noua-
tianum ipsum, quem ipse Nouatum vocat, ad Ecclesias om-
nes scripsisse, vt eos qui simulachris immolâssent, minimè
ad mysteria admitterent, sed hortarentur ad Pœnitentiam,
remissionemque permitterent Deo, qui potest & habet au-
toritatem remittendi peccata. Idem ex Cypriano lib. 2. e-
pist. 4. & ex Ambrosio lib. 1. de Pœnitentia, cap. 2. colligitur.
Monet autem AMBROSIVS, Nouatianos sui tēporis non-
nihil remississe de rigore maiorum suorum: *Atunt, inquit, se,
exceptis grauioribus criminibus, relaxare veniam leuioribus.
Non hoc quidem auctor vestri erroris Nouatianus ait, qui ne-
mini Pœnitentiam dandam putauit. Et paulò pòst: In eo sgi-
tur patrem vestrum propria damnatis sententia, qui distin-
ctionem peccatorum facitis, qua soluenda à vobis putetis, &
qua sine remedio esse arbitremini.*

QVIA VERO auctorem huius hæresis post Montanum
alij Nouatum, alij Nouatianum vocant: sciendum est, No-
uatum Presbyterum Carthaginensem, primum fuisse, qui
post Montanum hanc hæresim excitauit: ab illo enim sedu-
ctum fuisse Nouatianum Romanum Presbyterum, qui cum
Cornelio in schismate sedit, intelligi potest ex Paciano in
epistola tertia ad Sympronianum, & ex Hieronymo in libro
de viris illustribus, in Nouatiano. Quare idem Hierony-
mus in secundo libro aduersus Iouinianum, & Augustinus
libro de Hæresibus, cap. 38. Nouatum auctorem hæresis fa-
ciunt: Græci hæc nomina confundunt, & vtrumque Noua-
tum vocant.

Hanc antiquissimam hæresim iam olim damnatam, ite-
rum excitare conatus est Lutherus, & qui post eum surrexe-
runt falsi Prophetæ, Zvinglius, Calvinus, & ceteri. Nam e-
tiam si reconciliationem quandam lapsorum post Baptis-
mum agnoscunt, in quo discrepare videntur à Nouatianis:
tamen veram & iudiciariam potestatem peccata remitten-
di, non minùs sacerdotibus negant Lutherani, quàm olim
negarent Nouatiani.

Verum autem & propriè dictum Sacramentum esse Pœnitentiam, primus negavit hoc nostro seculo Lutherus, sed timidè, & inconstanter: nam in lib. de captiuit. Babyl. non procul ab initio: *Principio*, inquit, *neganda mihi sunt septem Sacramenta, & tantùm tria pro tempore ponenda, Baptismus, Pœnitentia, Pœnis.* Sed in eodem libro, extremo, Pœnitentiam ad Baptismum reuocat, & ex tribus duo facit: *Propriè*, inquit, *ea Sacramenta vocari visum est, qua annexis signis promissa sunt: quo fit, ut si rigidè loqui volumus, tantùm duo sint in Ecclesia Dei Sacramenta, Baptismus, & Pœnis, cum in his solis & institutum diuinitus signum, & promissionem remissionis peccatorum videamus. Nam Pœnitentiæ Sacramentum, quod ego his duobus accensus, signo visibili & diuinitus instituto caret, & aliud non esse dixi, quàm Etiam ac reditum ad Baptismum.* Hæc ille. Idem tamen Lutherus cum alibi sæpe, tum in propositionibus aduersus Louanienses, quas edidit anno M. D. XLV. propositione 35. Pœnitentiam Sacramentum esse concessit.

Philippus Melanchthon in Locis communibus editis anno M. D. XXII. apertè negavit hoc Sacramentum: sic enim loquitur in tit. de Pœnitentia: *Pœnitentiam non esse signum, nihil obscurum est: est enim Pœnitentiæ Verustatis nostra mortificatio, & renouatio spiritus. Sacramentum eius, vel signum non aliud nisi Baptismus est: atq; hic omnium rectissimè vocetur Sacramentum Pœnitentiæ.* Idem tamen Philippus Lutherum suum sequutus in libris postea editis, Pœnitentiam Sacramentum esse docuit, ac præsertim in Apologia Confessionis Augustanæ.

Et quoniam Matthias Illyricus in Apologia Confessionis Antuerpiensis, cap. 18. & Martinus Kemnitius in 2. parte Examinis, pag. 903. scribere non verentur, Apologiam Confessionis Augustanæ non agnoscere hoc Sacramentum nisi impropiè, & modo quodam, non autem simpliciter & propriè, verba ipsa Apologiæ adferenda sunt, ut duo isti Lutherani non solum ab Ecclesia Catholica, sed etiam ab Apologia Confessionis Augustanæ, in cuius verba iurauerant, defecisse intelligantur. Sic igitur habet Apologia in cap. de numero & vsu Sacramentorum: *Si Sacramenta vocamus ritus, qui habent mandatum Dei, & quibus addita est promissio gra-*

fitio gra-

ſio gratia, facile eſt iudicare, qua ſint propriè Sacramenta. Nam ritus ab hominibus inſtituti, non erunt hoc modo propriè dicta Sacramenta: non eſt enim auctoritas humana, promittere gratiam. Quare ſigna ſine mandato Dei inſtituta, non ſunt certa ſigna gratia, etiamſi fortasſe rudes docent aut admonent aliquid: Verè igitur ſunt Sacramenta, Baptiſmus, Cœna Domini, Abſolutio, qua eſt Sacramentum Pœnitentiæ: nam hi ritus habent mandatum Dei, & promiſſionem gratia, qua eſt propria novi Teſtamenti. Certo enim debent ſtatuerè corda, cum baptizamur, cum veſcimur corpore Domini, cum abſoluimur, quod verè ignoſcat nobis Deus propter Chriſtum. Hæc ibi: ubi Apologia PRIMO appellat Pœnitentiæ Sacramentum, propriè ac verè Sacramentum. SECUNDO, dicit habere ritum diuinitùs inſtitutum, & gratiæ promiſſionem, cum tamen Kemnitiuſ idedò ſolùm neget eſſe propriè Sacramentum Pœnitentiæ, quòd eam carere exiſtimet ritu diuinitùs inſtituto. TERTIO, coniungit perpetuò cum Baptiſmo, & Cœna Domini, quæ ſunt omnium conſenſu verè ac propriè Sacramenta. QUARTO, ſeparat ac diſtinguit à ritibus humanis, qui non ſunt propriè Sacramenta. Poterátne igitur Apologia clariùs aſſerere, Pœnitentiæ Sacramentum verè ac propriè Sacramentum eſſe?

ADDE, quòd in Locis communibus editis anno M. D. XLIII. in titulo de numero Sacramentorum idem Philippus ſic loquitur: *Cum autem vocabulum Sacramenti de ceremoniis intelligitur inſtitutis in prædicatione Chriſti; numerentur hæc Sacramenta, Baptiſmus, Cœna Domini, Abſolutio, qua ſunt externi ritus, & ſunt ſigna totius Euangelij, & quidem propriè ſunt teſtimonia remiſſionis peccatorum, ſeu reconciliationis, de qua præcipuè dicitur in deſinitione eſtata: Sacramentum eſt ſignum gratia, id eſt, reconciliationis gratuita, qua propter Chriſtum donatur, & in Euangelio prædicatur.* Satis igitur conſtat, Philippum & Lutherum reuocâſſe priorem illam ſententiæ, quàm initiò docuerant.

Sed erroris ab iſtis introducti, ac poſteà deſerti, non defuerunt qui patrociniuſ ſuſciperent: ac primùm Zwingliuſ in libro de vera & falſa religione, capit. de Sacramen-

tis, & Zvingliani omnes, Pœnitentiam à numero Sacramentorum remouent. Ioannes Calvinus lib. 4. Instit. cap. 19. §. 15. & sequentibus, non negat solum Pœnitentiæ Sacramentum, sed etiam multis argumentis nullum eiusmodi Sacramentum esse conatur ostendere: quod idem facit in Antidoto Concilij Tridentini, sess. 6. cap. 15. Calvinum sequitur suus Beza in Confessione fidei, cap. 7. art. 11. nec desunt multi ex his qui Lutherani dici volunt, & in verba Confessionis Augustanæ & eius Apologiæ iurâtunt, qui ad Sacramentarios in præsentis quæstione defecerint; vt Nicolaus Selneccerus in 2. parte suæ Pædagogicæ, vbi de numero Sacramentorum tractat: Ioannes VVigandus in Methodo doctrinæ Ecclesiæ Magdeburgenses, cap. 14. Matthias Illyricus in præfatione libri, qui inscribitur: *De sectis & dissidijs Pontificiorum*. Martinus Kemnitiuss in 2. part. Examinis Tridentini Concilij, in prima disputatione de Pœnitentia: aliique denique non pauci, quos nihil attinet recensere.

Aduersus hunc errorem edidit Synodus TRIDENTINA canonem primum sess. 14. in hæc verba: *Si quis dixerit, in Catholica Ecclesia Pœnitentiam non esse verè ac propriè Sacramentum, pro fidelibus quoties Baptismum in peccata labuntur, ipsi Deo reconciliandis, à Christo Domino nostro institutum, anathema sit.*

CAPVT X.

Pœnitentiam Sacramentum esse propriè dictum.

NUNC ad veritatem confirmandam accedamus. Ac primo quidem loco habemus verba Domini Ioann. 20. *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Ex quibus verbis duo colliguntur, quæ ad omne Sacramentum propriè dictum constituendum, & requiruntur, & sufficiunt; ritus externus siue symbolum diuinitus institutum, & promissio gratiæ iustificantis, illi ritui siue symbolo annexa.

Nam